

Preek over Mattheus 15:21-28 (en Jesaja 56:1-8)

Gehouden op de 2^e zondag van de 40dagentijd, 16 maart 2025 in de Buurtkerk te Noordwijk

Gemeente van Christus,

Vermoedelijk vergaat het jullie ook zo, het net gehoorde verhaal past zo helemaal niet in het beeld dat ik van Jezus heb. Zo kan Jezus toch niet zijn? Jezus die liefde voor alle mensen tot in de dood heeft laten zien, Jezus de verbinder, die alle muren tussen ons mensen en God en tussen mezelf en de ander afbreekt, deze Jezus, lijkt zich niets aan te trekken van een vreemde vrouw in wanhoop – en dat, jawel, omdat ze een vreemdeling is, iemand uit een ander land, met een ander geloof! Jezus, een mens als God, Gods alomvattende liefde in persoon, deze Jezus, lijkt hier toch ook gewoon een mens als alle andere mensen. Een mens in zijn tijd en zijn cultuur, behept met vooroordelen. Een mens die misschien van kinds af aan steeds weer rabbi's, politici of andere influencers heeft horen roepen, dat vreemdelingen niet te vertrouwen zijn en dat heidenen ook voor God 'vreemden' waren. Kortom: Een mens die zich niet van zijn meest vriendelijke kant laat zien en die vreemdelingen zelfs met honden vergelijkt, en het wanhopige schreeuwen van een ander negeert.

En toch heeft Mattheus dit verhaal opgeschreven, zodat wij het hier vanochtend met elkaar kunnen horen. Dit is een verhaal dat kennelijk verteld en gehoord moet worden. Een verhaal dat ons iets vertelt over wat geloven is, over hoe Jezus kan zwijgen en hoe Jezus ontmoet kan worden. Een verhaal over kruimels en een verhaal over overvloed.

Jezus is voor het eerst in het buitenland, in Tyrus en Sidon. Toen gold net als vandaag, dat in het buitenland vooral buitenlanders wonen. En dan komt er die vrouw aan die het uitschreeuwt, en roept: ontferm u over mij, help mij! En nogmaals: ontferm u over mij! Mijn dochter is bezeten van een demon!

Een demon... Mijn vrouw werkte vroeger in de psychiatrie en ontmoette daar wel eens mensen die dachten bezeten te zijn van een demon. Dan is je leven niet meer van jou. Dan ben jij niet meer van jezelf. Dan krimpt je zelfvertrouwen zozeer dat je denkt niets meer over jezelf en over je eigen leven te zeggen te hebben. Dan verdwijnt elk gevoel van controle en van eigenwaarde. Dan is elke dag een worsteling om er te zijn. Wat een wanhoop moet het zijn om dit als moeder aan te moeten zien! Ze schreeuwt het uit, ze klampt zich vast, ontferm u Heer, help mij, help mijn dochter toch. Maar Jezus zwijgt, negeert haar. En Jezus' leerlingen sporen hem zelfs nog aan: Maak je los van die vrouw, van die vreemde daar, je hebt niets met haar te maken! Dat geschreeuw is hoogst irritant, ze wil alleen maar aandacht...

Jezus' reactie schept bij ons verbazing. Daarom is het goed hier iets te noemen over de situatie en de tijd waarin Mattheus dit verhaal opschreef. De groep Jezus-aanhangers destijds was in een identiteitscrisis. Ze waren net door het jodendom de synagoge uitgeschopt, en hoorden niet meer bij het joodse volk. Het Goddelijke heil waarvan werd beweerd dat het alleen, exclusief voor de joden was, daarvan waren ze ineens buitengesloten. De Jezus-gelovigen waren bezig met een existentiële zoektocht of en hoe en waar Gods aanwezigheid ook buiten Israël te vinden zou zijn. En in het begin van Mattheus' verhaal is Jezus' reactie op de wanhopige vrouw dan ook precies zoals de meeste mensen in zijn tijd dat zouden verwachten: Nee, Gods heil in Jezus is er alleen voor de kinderen van Israël, alles en iedereen daarbuiten blijft daarbuiten. Het zwijgen en het grove antwoord van Jezus stuitte waarschijnlijk toen veel minder op verbazing dan dat het nu bij ons doet. Het was dus het meest logische antwoord. Veel verbazingwekkender, ja revolutionairder is de beweging die Jezus daarna maakt: dat hij zich toch laat raken door deze vreemde vrouw, dat hij zich toch laat aanspreken, dat hij zich naar haar omdraait. Ja, dat Jezus zelf iets te leren had, dat hij zich laat bekeren door het geloof, de brutaliteit en het doorzettingsvermogen van deze vrouw. Het is enorm radicaal wat Mattheus hier voor ons opschreef. De verwachte rollen worden totaal omgedraaid – niet Jezus vertelt de vrouw dat Gods genezing er is voor iedereen, nee de vrouw vertelt aan Jezus over Gods genezing voor ieder mens. We zouden haast gaan denken dat niet de vrouw door Jezus wordt bekeerd, maar veel meer dat Jezus bekeerd wordt door deze vrouw. De vrouw herinnert Jezus zo aan een stroming in het joodse geloof die ook heel oud is, uit onze eerste lezing uit Jesaja: dat juist ieder mens, vreemde of niet, autochtoon of allochtoon, hetero, homo, transgender of travestiet, dat eenieder die rechtvaardig wil handelen, bij God hoort. Voor God bestaan er geen vreemdelingen, maar enkel mensen die gekend worden met een eeuwige naam. Met recht zegt Jezus tegen deze vrouw bewonderend: "Groot is je geloof".

Een vrouw met een groot verdriet en een groot geloof. Vrouwen als zij zijn er veelvuldig in de Bijbel. Zoals zoveel vrouwen in de Bijbel blijft ze naamloos. Zoals zoveel vrouwen in de Bijbel ziet ze geen toekomst meer. Zoals zoveel vrouwen is ze wanhopig. Deze vrouw heeft zoals zoveel vrouwen weinig meer te verliezen zodat ze alles op het spel durft te zetten – en zij het maar voor een paar kruimels. En in die kruimels zie ik een beeld van haar leven. Een leven dat vervallen is tot kruimels waar geen geheel meer van te maken valt. Brokstukken, fragmenten.

En zo spreekt deze tekst tot ons over een ervaring die veel mensen op een bepaald moment in hun leven maken, de ervaring dat God zwijgt. Zo graag zouden we willen dat wanneer je 'stuk' zit, dat God er dan beschikbaar voor je is en de stukken, de brokken weer voor je aan elkaar lijmt, er weer een samenhangend geheel van maakt. En gelukkig zijn er ook momenten dat je dat zo kunt ervaren. Maar er kunnen ook periodes in je leven zijn waarin je God hard nodig hebt, maar hem niet kunt ervaren. Wanneer je zoveel gebeden hebt om een geliefde, om een kind, om gezondheid, steeds opnieuw en met heel je hart, en je hoort slechts een zwijgen als antwoord. Wanneer een groot verdriet je overspoelt en God ver weg is. Wanneer de enige vraag die je nog kunt stellen is: waarom? En er komt geen antwoord. Ook die ervaring van door God verlaten zijn, hoort bij het bidden en daarover spreekt deze tekst. Over het gevoel dat God er niet voor je is, over de ervaring dat God zwijgt of je zelfs afwijst. Voor je het weet komt daar dan ook nog bij dat je je schuldig gaat voelen, dat je gaat denken dat het aan jou ligt, dat je niet genoeg bidt, niet genoeg gelooft.

Niets daarvan! Zie hier: Ook dit hoort bij geloven. Bij een groot geloof zelfs. Dit verhaal gaat over een geloof waarin ook het zwijgen van God een plek mag hebben. Over geloof waarin ook het gemis van God en het onvervulde verlangen er mogen zijn.

Deze naamloze vrouw gaat mee in het cynisme van Jezus: "Ja, bij de honden hoor ik, laag bij de grond, en niets dan kruimels vallen mij ten deel." En toch is er in dit verkrumelde leven een ontmoeting met Jezus. Een ontmoeting waarin er sprake is van wederkerigheid. Nu, eindelijk laat Jezus zich aanspreken, nu, eindelijk hoort Jezus de vrouw, nu, eindelijk laat Jezus zich kennen. Hoe krijgen ze dat voor elkaar? Hoe doet ze dat?

Ik denk doordat die vrouw zich blijft vasthouden aan de kruimels. Als klein duimpje zoekt ze met niets dan kruimels haar weg. Ze klampt zich vast aan de kruimels, en daarmee aan Jezus, en aan de kans van de genezing van haar dochter. Ik moet denken aan het herstel na mijn hersenbloeding, alweer 12 jaar geleden. Dat was een moeilijke en onzekere tijd. Veel te lange, moeizame dagen, te weinig geduld en veel eenzaamheid. Gelukkig kreeg ik een hoop post, en er was een kaartje bij, van iemand die ik eigenlijk niet eens kende, maar ik herinner me nog heel goed wat erop stond. "Dat God je genoeg manna zal geven voor elke dag." Deze zin troostte mij en ik knoopte hem in mijn oren. Hij hielp mij om niet ten onder te gaan in de zorgen, om mijn ogen te openen en elke dag te zoeken naar de kleine kruimels en brokstukken, naar de kleine ministapjes vooruit, die mij de kracht konden geven om door te gaan met opknappen.

Deze vrouw bij Mattheus verstaat die kunst als geen ander. Sterker nog, zij is in staat in de kleine kruimels een overvloed te herkennen. Ze ziet hoe kleine kruimels kunnen voeden, ja zelfs hoe brokken velen kunnen verzadigen. En zo laat de evangelist Mattheus via deze vrouw ook aan zijn net uit het volk van God schijnbaar verbannen lezers zien, dat ook op hun weg heil en zegen te vinden zijn.

Want laten we eens even de bladzijde omslaan en kijken welke tekst in Mattheus op ons verhaal volgt. Daar lezen we hoe vierduizend man, vrouwen en kinderen niet meegeteld, dus wie weet hoe velen het er waren, gevoed worden door zeven broden en wat visjes. Maar dat is nog niet eens de clou van het verhaal: de clou is dat als de volgelingen oprapen wat er over is van deze maaltijd, dat zeven volle manden vol brokken zijn. Zeven manden vol kruimels! Wat een overvloed! Dat zit er dus verscholen achter die kruimels die van de tafel vallen om de wanhopigen te voeden. Die kruimels, die staan uiteraard symbool voor Gods heil, voor de genezing door Jezus, ja voor Jezus zelf. Want Jezus is dat brood. Hij zelf geeft zich voor ons – straks, bij het avondmaal en elke dag weer. Hij zelf valt in brokstukken en kruimels van de tafel. En wij, laag bij de grond, rapen er een paar van die kruimels op.

Een paar kruimels maar? Welnee, overvloed voor duizenden! Lekker kruimelen met die koekjes dus, straks bij de koffie...

Amen.